

Ljubljana, 17. oktober 2008

Borut Pahor, predsednik
Socialni demokrati
Šubičeva 4
SI-1000 Ljubljana

ZADEVA: ŽIVLJENJSKO POMEMBNI Poudarki KOALICIJSKE POGODBE

Spoštovani gospod Borut Pahor,

Pomembno je, da koalicijska pogodba ne izpusti poudarka, ki je ključen za razvoj Slovenije.

V obdobju finančne in gospodarske krize voditelji ravnajo različno. Vendar pa se je pokazalo, da voditelji najbolj naprednih držav in najbolj prodornih podjetij še vedno razmišljajo trajnostno. Celo predsednik Evropske komisije José Manuel Durão Barroso poziva, naj kljub trenutni finančni krizi vztrajamo pri reševanju vprašanj podnebnih sprememb.

Dokler ne bomo uspešno nagovorili podnebnih sprememb, bomo ohranjali tudi ključne vzroke globalnih kriz.

Socialne države s stabilno gospodarsko rastjo in povečanim BDP zato ne bomo mogli doseči, če se bomo posamezniki v vsakodnevem življenju soočali z vedno večjimi stroški. Cene uvoženih energentov dražijo ogrevanje in transport; delovna mesta izgubljam zaradi zamude pri preusmeritvi gospodarstva v razvoj čistih tehnologij; naravne ujme povečujejo stroške hrane.

Čeprav po različnih primerjavah spadamo med približno 30 najrazvitejših držav, smo po vedno bolj pomembnem merilu - merilu okoljskih politik - ostali del nerazvitih, zaostalih in v preteklost obrnjenih družb.

Slovenija danes ne dosega niti ciljev Kjotskega protokola, načrtuje nove avtoceste in termoelektrarne, gradi energetske zastarele zgradbe in ne upošteva okoljskih meril pri javnih naročilih. S pozidavo plodne zemlje in zavarovanih območij, onesnaževanjem pitne vode, pogini čebel in izlovi medvedov se kaže tudi kot nedorasla vlogi razvite družbe.

Podnebne spremembe so tako obsežne in tako temeljite, da od vsake sposobne družbe zahtevajo takojšnje ukrepanje. Zato vas pozivamo, da v koalicijski pogodbi odgovorno nagovorite naslednje ključne probleme:

- strateške in operativne usmeritve za prehod v družbo z nizkimi izpusti toplogrednih plinov;
- ukrepe za zavarovanje naravnih virov ter strateške usmeritve za prilagajanje na podnebne spremembe;
- ukrepe za vključevanje civilne družbe v procese priprave ter odločanja politik strateškega in operativnega značaja.

Prepričani smo, da si Slovenija ne more privoščiti še štirih let vztrajanja na preživetih modelih razvoja.

V tem smislu z vso resnostjo izražamo veliko pričakovanje, da boste pri oblikovanju poudarkov koalicijske pogodbe upoštevali ključne izzive, ki jih državljanom, družbi, državi, podjetjem in politikom postavlja negotova prihodnost.

Z vljudnimi pozdravi,

Organizacije in podjetja:

- Jernej Stritih, **CIPRA Slovenija, društvo za varstvo Alp**, predsednik
- Lidija Živčič, **Focus društvo za sonaraven razvoj**, predsednica
- Nina Štros, **Greenpeace** predstavnica v Sloveniji
- Marko Peterlin, **Inštitut za politike prostora**, direktor
- Anamarija Slabe, **Inštitut za trajnostni razvoj**, direktorica
- prof. dr. Danijel Vrhovšek, **LIMNOS, Podjetje za aplikativno ekologijo d.o.o.**, direktor Matjaž Jeran, **Mountain Wilderness Slovenije**, predsednik
- Andrej Klemenc, **Okoljski center**, predsednik
- Milena Škrl-Marega, **Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo v Sloveniji**, direktorica
- Tanja Pucelj Vidovič, **Slovenski E-Forum**, predsednica
- Vida Ogorelec Wagner, **Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj**, direktorica
- Violeta Bulc, **Vibacom d.o.o.**, direktorica

Strokovnjaki in posamezniki:

- Miha Burger
- Marko Cerar, Slovenski E-Forum
- prof. dr. Lučka Kajfež Bogataj, Biotehnična fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Marjeta Keršič - Svetel
- Katja Klančičar, Okoljski center
- prof. dr. Bogomir Kovač, Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Gorazd Marinček, Slovenski E-forum
- prof. dr. Peter Novak, član Sveta za varstvo okolja Slovenije in dekan VITES Novo mesto
- dr. Matej Ogrin
- prof. dr. Dušan Plut, Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- dr. Mihael G. Tomšič, nekdanji minister za energetiko
- mag. Andreja Urbančič

Kontakt:

Vida Ogorelec Wagner, Umanotera, vida@umanotera.org, tel: 01 439 7100

V vednost:

- dr. Danilo Türk, predsednik Republike Slovenije
- dr. Pavel Gantar, predsednik Državnega zbora RS
- Gregor Golobič, predsednik ZARES
- Katarina Kresal, predsednica LDS
- Karel Erjavec, predsednik DeSus
- dr. Zdenka Čebašek - Travnik, Varuhinja človekovih pravic RS

Priloga: Manifest za politiko, obrnjeno v prihodnost

MANIFEST ZA POLITIKO, USMERJENO V PRIHODNOST

Na septembrskih volitvah v državni zbor bomo izbirali prihodnje voditelje. V interesu naše in prihodnjih generacij prebivalcev Slovenije je, da izvolimo takšne, ki bodo znali izpeljati prehod v družbo z nizkimi izpusti toplogrednih plinov, zaščititi naše naravne vire in izpeljati prilagoditev podnebnim spremembam.

V času, ko se cel svet sooča z globalne razsežnostmi in posledicami podnebnih sprememb, voditelji najbolj naprednih držav in uspešnih podjetij razmišljajo trajnostno. V Sloveniji medtem ne dosegamo niti ciljev Kyotskega protokola, še naprej načrtujemo nove avtoceste in termoelektrarne na premog, gradimo energetske neučinkovite zgradbe in ne upoštevamo okoljskih kriterijev pri javnih naročilih. S pozidavo plodne zemlje in zavarovanih območij, onesnaževanjem pitne vode, s pogini čebel in izlovi medvedov se tudi kažemo nedorasli vlogi razvite družbe.

Slovenija je z zaključkom predsedovanja Svetu Evropske Unije, uvedbo evra, članstvom v EU in NATU izpolnila večino pričakovanj svojih državljanov iz časa osamosvojitve. Po različnih primerjavah spadamo med približno 30 najrazvitejših držav, le po vedno bolj pomembnem - kriteriju okoljskih politik ostajamo del nerazvitih, zaostalih in v preteklost obrnjenih družb.

Podnebne spremembe so tako obsežne in tako temeljite, da od vsake sposobne družbe zahtevajo takojšnje ukrepanje.

Ta manifest civilno družbene pobude *Plan B za Slovenijo* zato vse stranke poziva, da se v dobro Slovenije zavzamejo za izpolnitev ključnih točk, ki jih bodo po volitvah lahko uresničili in tako naši državi omogočil prehod v družbo z neprimerljivo nižjimi energetskimi, okoljskimi, socialnimi in varnostnimi tveganji. Tak preobrat lahko našemu gospodarstvu prinese tudi vrsto priložnosti.

Stranke javno pozivamo, da v svojih programih utemeljijo načine za doseganje dveh prednostnih nalog Slovenije v prihodnjih letih:

- 1. Izpeljava prehoda v družbo z nizkimi izpusti toplogrednih plinov**
- 2. Zaščita naravnih virov in prilagoditev podnebnim spremembam**

Podrobnejše predloge za doseganje teh dveh ciljev predstavljamo v nadaljevanju MANIFESTA ZA V PRIHODNOST OBRNJENO POLITIKO.

1. Izpeljava prehoda v družbo z nizkimi izpusti toplogrednih plinov

SPREJETJE KROVNEGA ZAKONA O PODNEBJU IN ENERGIJI

Zakon bo postavil cilje zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za vsaj 30% do leta 2020 in za vsaj 80% do leta 2050 na ravni Slovenije, vzpostavil okvir ukrepov za doseganje zastavljenih ciljev, obvezne letne stopnje zmanjšanja emisij, vzpostavil ustrezne vladne institucije za koordinacijo izvajanja in nadzor ter zagotovil finančne in človeške vire za doseganje ciljev ter vlaganje v razvoj znanja in usposabljanje akterjev za prehod na družbo z nizkimi izpusti CO₂. Zakon mora biti pripravljen v širokem procesu vključevanja javnosti in deležnikov, končno pa sprejet na referendumu. Obvezna priprava scenarijev za še hitrejšo zmanjševanje emisij, če bodo to zahtevala znanstvena spoznanja oz. mednarodni sporazumi.

REFORMA JAVNIH FINANC

Oblikovanje sistema javnih financ ter politike subvencioniranja tako, da se davčno breme postopoma prenese z davkov na delo na davke na CO₂ in drugo onasneževanje, tj. na uporabo neobnovljive energije ali drugih virov in surovin, okoljsko nevarnih substanc in izdelkov ter na nepotrebne potrošniške dobrine, obenem pa se ukinejo škodljive subvencije za dejavnosti, ki imajo negativen vpliv na okolje, davčne spodbude za nakup energetske varčnejših naprav, gradnjo nizkoenergetskih hiš oz. energetske prenove, vlaganja v obnovljive vire (sonce, geotermalna, vetrna, biomasa).

UVEDBA OKOLJSKIH MERIL V POSTOPKE JAVNEGA NAROČANJA

Sistemska uveljavitev obveznih okoljskih meril v postopke javnega naročanja. V Sloveniji javna naročila predstavljajo pomemben del javnih financ (2005 1,8 mrd EUR ali 6,7 % BDP) -- upoštevanje okoljskih meril v postopkih javnega naročanja spodbuja trajnostno naravnano gospodarsko rast. Takojšnja uvedba visokih kriterijev glede izpustov CO₂ in učinkovite rabe energije v vse razpise za sredstva EU skladov.

ZAGOTOVITEV ENERGETSKO UČINKOVITE GRADNJE

Oblikovanje zakona in programa o toplotni sanaciji 5 % starih stavb vsako leto, določitev obveznih minimalnih standardov za visoko energetske učinkovitost in energetske samooskrbnost novih stavb, uveljavitev lesa kot prednostnega gradbenega materiala, in izvedba načrtovanih ukrepov in izraba sredstev kohezijskega sklada namenjenih za program trajnostne energije

SPREMEMBA NAČINA PROIZVODNJE IN PORABE ELEKTRIČNE ENERGIJE

Izboljšanje energetske učinkovitosti za 30 % do leta 2020, povečanje deleža obnovljivih virov energije na 25 % do leta 2020, decentralizacija energetskega sistema, uvedba soprodukcije in poli-generacije, ter postopna opustitev jedrske energije ter takojšnji moratorij na nove gradnje.

SPREMEMBA PROMETNE POLITIKE

Sprejetje moratorija na gradnjo novih avtocest in gradnja kakovostne mreže cest za dostopnost regij in podporo trajnostnim oblikam prevoza, obdavčitev vseh vozil po emisiji CO₂ in obremenitvi cest, ukinitve davčnih subvencij za nadomestilo za prevoz na delo, omejitev in ustrezna cestnina za tovorni cestni promet v skladu z realnimi stroški, prizadevanje za skupno vzpostavitev mednarodne borze za tovorni cestni tranzit preko Alp, uporaba sredstev zbranih s cestnino za tovornjake in trošarino za bencin za spodbujanje javnega prevoza, investicije v kakovosten železniški tovorni in potniški prevoz ter druge trajnostne oblike transporta.

2. Zaščita naravnih virov in prilagoditev podnebnim spremembam

UVRSTITEV VODE MED STRATEŠKE VIRE

Dosledna zaščita virov pitne vode in izkoriščanje padavinske vode kot vira, decentralizacija sistema čiščenja odpadnih voda, primerne za manjša naselja, sonaravno urejanje urbanih voda in urbane odvodnje, izvajanje Vodne direktive ter s tem povezanega doseganje dobrega ekološkega stanja slovenskih voda.

PREHOD V TRAJNOSTNO KMETIJSTVO

Z zaščiti plodno zemljo in zagotoviti njeno ohranjanje z nadomeščanjem na neplodnih površinah, spodbujanje ekološkega kmetijstva: 20% kmetijskih zemljišč in 15% kmetij vključenih v ekološko kmetijstvo, doseganje Slovenije - države brez gojenja gensko spremenjenih organizmov.

DOSLEDNO VAROVANJE NARAVE

Polna izvedba zavarovanja območij mreže do leta 2013 in odpoved energetskim in drugim infrastrukturnim objektom na območjih Natura 2000, sprejetje novega zakona o Triglavskem narodnem parku in razglasitev že predvidenih regijskih parkov Kamniško Savinjske Alpe, Ljubljansko Barje, Karavanke, Pohorje, Kras, Kočevsko in Snežnik, sprejetje zakonodaje o zavarovanih območjih in finančno podprtega razvojnega programa.

PRILAGAJANJE NA PODNEBNE SPREMEMBE

Oblikovanje usklajene strategije prilagajanja podnebnim spremembam na ravni države, načrtovanje čim večje vzdržljivosti in robustnosti infrastrukture ter dolgoročnih vlaganj, povečevanja prilagodljivosti upravljanja ranljivih sistemov, povečanje prilagodljivosti naravnih ranljivih sistemov z zmanjševanjem drugih (neklimatskih) stresnih situacij, preobrazba trendov, ki povečujejo ranljivost (slabo načrtovanje), izboljšanje družbene ozaveščenosti in pripravljenosti za prilagajanje podnebnim spremembam.

SPREMEMBA ZUNANJE POLITIKE

Trajnostni razvoj naj postane pomembna iztočnica za našo diplomatsko in mednarodno-trgovinsko dejavnosti in tema, s katero se bomo uveljavljali znotraj EU, sprejetje zaveza, da Slovenija namenila najmanj 0,7% BDP za uradno razvojno pomoč za prilagajanje na podnebne spremembe, zaveza za financiranje ukrepov blaženja in prilagajanja na podnebne spremembe v državah v razvoju.